
Hipoteczna

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Śródmieście Północne

Atrybuty: Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych Nazwy kulturowe

Rok utworzenia nazwy: 1912

Opis

Hipoteka - część księgi wieczystej, w której podane są prawa właścicieli i obciążenia, także zabezpieczenie finansowe udzielone wierzycielowi przez właściciela nieruchomości wpisanej do ksiąg wieczystych. Nazwa ulicy nawiązuje do jej usytuowania w przestrzeni miejskiej, gdyż była drogą prowadzącą do budynku Hipoteki (dziś przy al. Solidarności 58).

Ciekawostki

Ulicę przebito dopiero w 1900, jako dojazd do Teatru Nowości (ul Długa 23\25). Początkowo, do roku 1912 nazywała się ul. Teatralną, potem zmieniono jej nazwę na obecną, kiedy zbudowano budynek Hipoteki. Do II wojny zabudowę ulicy stanowiły głównie tyły budynków innych ulic i mur ceglany. W 1944 ulicę spalono, ale większość budynków była możliwa do odbudowania. Jednak na większej części ulicy wykonano wykop pod Trasę WZ i obecnie pozostał jej krótki odcinek przy pl. Teatralnym.

Stan obecny:

Nr 2: **Dom Pod Królami**. Powstał między 1616 a 1624 dla podskarbiego koronnego Mikołaja Daniłowicza z Żurowa. Był to budynek trzypiętrowy, murowany z licznymi kolumnami i włoskim ogrodem. W 1624 pałac odziedziczył Mikołaj Daniłowicz, syn, razem ze zgromadzonymi tu dziełami sztuki. Przed opuszczeniem Warszawy w obawie przed Szwedami, żona Mikołaja kazała zakopać w piwnicy cenniejsze rzeczy, m.in. popiersia królów. Szwedzi spalili pałac, a w 1660 nabyła jego pozostałości Izabela Opalińska, która go podarowała go jezuitom z Krakowa. Ci, kiedy zobaczyli stan budynku oddali go w 1674 jezuitom z Rawy i wrócili do siebie. Zakonnicy z Rawy zajęli się dopiero budynkiem w 1698. Ponieważ ogród został już zabudowany przez sąsiadów domkami, rozpoczęli jezuici długie i kosztowne procesy o odzyskanie własności. W 1736 kupił go kanclerz wielki koronny bp Andrzej Załuski, umieszczając tu zbiory swojego brata, Józefa Załuskiego. 08.08.1747 otwarto tu publiczną Bibliotekę Załuskich (jedną z najwcześniejszych w Europie!). Otwarta ona była we wtorki i czwartki, choć uczeni mogli przyjść tu zawsze. Pierwszym bibliotekarzem został uczonec z Drezna Jan

Daniel Janicki. Zdarzało się też często, że kradziono cenne księgi, sprzedając je potem na Pociejowie. Wprawdzie Załuski wystarał się o bulle papieską, grożącą złodziejom wyklęciem, ale nikt się tym nie przejmował. Po śmierci Andrzeja, odziedziczył ją Józef. Chciał ja oddać pod opiekę Augustowi III, ale że ten propozycję zignorował, Józef Załuski oddał ja jezuitom. Znajdowało się tu 400.000 druków w tym księgozbiory Zygmunta III, Jana Sobieskiego i hetmana Żółkiewskiego, a także 20.000 rękopisów i ok. 40.000 rycin. W 1817 budynek sprzedano za 60.050 zł Stanisławowi Nowakowskiemu. Suworow skonfiskował zbiór i wywiózł do Petersburga, a pałac przeznaczono na skład mąki. Jednak część księgozbioru została zwrócona na skutek protestów i starań narodu polskiego. W 1944 został zniszczony, ale szybko go odbudowano w 1960-2 wg proj. Andrzeja Hołocińskiego i Lesława Nowakowskiego, dostawiając skrzydła i oficyny. Dziś mieści się tu ZAiKS. W budynku ocalały oryginalne schody i portal z XVII w., a także fryz z popiersiami królów i książąt polskich. W 1824 St. Nowakowski odkrył owe rzeźby w piwnicy; nie wiadomo kto je tam włożył, prawdopodobnie należały do pierwotnego wystroju pałacu. Odnowił je, dorobił brakujące (od Władysława IV do księcia warszawskiego, Fryderyka Augusta). W 1900 przebitą ul. Hipoteczną i nazwano pałac Domem Pod Królami. Wtedy usunięto popiersie Fryderyka Augusta, który zrzekł się tytułu po Kongresie Wiedeńskim. Zamiast tego dodano w niszy figurę Matki Boskiej z 1863. W tej chwili znajduje się tu 40 popiersi, gdyż w latach 60 XX w. dodano 4 brakujące. Od ściany szczytowej pawilonu północnego (od Trasy W-Z) umieszczeni są: Mieszko I (1621), Bolesław Chrobry (1621). Od strony Hipotecznej: Mieszko II (1621), Kazimierz Odnowiciel (1621), Bolesław Śmiały (1621), Władysław Herman (1621), Bolesław Krzywousty (1621), Władysław II (1621), Bolesław Kędzierzawy (1621), Mieszko Stary (1621), Kazimierz Sprawiedliwy (1621), Leszek Biały (1621), Władysław Laskonogi (1960), Henryk Pobożny (1960), Bolesław Wstydlivy (1621), Leszek Czarny (1621), Przemysław II (1621), Waclaw II (1621), Władysław Łokietek (1621), Kazimierz Wielki (1621), Ludwik Węgierski (1621), Jadwiga (1960), Władysław Jagiełło (1621), Władysław Warneńczyk (1621), Kazimierz Jagiellończyk (1621), Jan Olbracht (1621), Aleksander Jagiellończyk (1621), Zygmunt Stary (1621), Zygmunt August (1621), Henryk Walezy (1621), Stefan Batory (1621, zrekonstruowany w 1960), Zygmunt III Waza (1621), Władysław IV (1824), Jan Kazimierz (1824, zrekonstruowany w 1960), Michał Korybut Wiśniowiecki (1824), Jan III Sobieski (1824), Stanisław Leszczyński (1960), August II (1824), August III (1824, zrekonstruowany w 1960), Stanisław August Poniatowski (1824).

Nr 3: **skład Kossowskiego.**

Nr 5: **skład Piereplotczikowa.** Właściciel składu posiadał na Uralu kopalnię złota, cały jednak jego olbrzymi majątek skonfiskowali bolszewicy. W 1928 roku powstało tu pierwsze w kolejności Ognisko Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Ulicy Kazimierza Lisieckiego. Działo do momentu wybuchu wojny.

Data nadania nazwy: ok. 1912 roku. Wcześniej nazywała się Teatralna.
